

повремено прекинуте једним стихом или једном речју или низом исте речи, што је од песника императивно захтевао говор његових актера који су својеврсна представа опште угрожености. Разуђеност и растрзаност исказа лирских (анти)јунака је само препознат потребан склад, јер у оваквој успореној и утишаној нарацији, додатно појачаној одјеком репетиције, доказује не само да се издваја иновативност и језикотворачки чин већ и доступност песникових промишљања, која подсећају на фрагментарност, као белег, усуд и удес наше (не)стварности.

Александар Б. ЛАКОВИЋ

МЕДИТАТИВНА ИГРА РЕЧИМА

Зоран Пешић Сигма, *Сродне душе*, Балкански књижевни гласник, Београд 2015

Тумачећи претходне две књиге (*Воз за једног њуџника*, 2008; *Варка*, 2012) песника Зорана Пешића Сигме (1960), књижевна критика је препознала важност њихових структура и композиција. И поводом његове најновије песничке књиге *Сродне душе* уочава се садржајна спирала заједничкости, почев од мотива љубави и снажних сећања из детињства и младости (циклус „Не можеш све да зовеш љубав”), па до различитих валера појма смрти, пролазности и нестајања, у завршном трећем циклусу „Смрт је брза и увек уз нас”, што довољно транспарентно очитују и оба наслова руковети песама у књизи, као и имена појединих песама унутар њих („Живот јединствена прилика”, „Твоји анђели”, „Најезда анђела” – у првом, „Игра туге”, „Очајање или исповед усамљеника”, „Сан је вежбање смрти”, „Кад време на теби остари” – у трећем циклусу).

И наслов књиге – *Сродне душе* – именује извесну заједничкост у равни блискости и емотивности. И то у сфери породичног амбијента, најчешће, који доминира у првом циклусу, али се наставља и у друга два, и то надреално-сликовито, ретко и занеобичено, али и иронично, па и црноуморно. Али увек игриво и медитативно.

Песма благо ироничног наслова „Мој анђе је шепртља” дочарава, на аутентичан начин, почетак љубави у младости („који цело биће сведе на грч у стомаку”), која поприма обележја и карактер вечног настављања („и сећање на тај пољубац траје већ деценијама / и кроз нашу децу се шири на овај уморан свет”). И у песми „Распродаја” песник алудира на покушај незаборава („да нам продуже / снове и живот и снове”), јер, верује песник, љубав је и потенцијална игнорација свега претећег и виртуелног (Виктор Иго). Љубав је, данас, једини доказ да, још увек, није

све изгубљено. Бесповратно. Да није све подлегло забору. У нашем времену очаја, залуда, привида, илузија и безнада.

Прозвана завршна цитирана слика очитује значај љубави као једине одбране од непријатељског окружења, као што је и Унамуно тврдио да само љубав може бити утеха у безутешности. Да је једино љубав у стању да одоли свим искушењима, чак и у миљеу осамљености, обезвређености, опредмећености, отпору према понуђеној (не)стварности, како је тврдио и Гете, по коме је (гле, случаја) песник Пешић и ословио средњи циклус – „Гетеове боје”.

Окончателни стихови песме „Жена од угља”: „сад нису ту / светови у којима недостајемо / једни другима / други јаднима” сведоче свет одбачености, свет очаја, неснађености, изгубљености и промашености, свет који „сада корача цикцак циклама ништавилком” (песма „Мирно вече на каучу”). Управо и у таквом амбијенту оно што може уклонити и занемарити све оно што је недостојно човека јесте љубав („а твоје очи се плаве и цакле / и та *свей*луца у крајичку ока као да је прва светлост / она прва *права* прва / као да је само то довољно за љубав”). Не преостаје нам друго него да верујемо и песнику и љубави.

Из прозваних Пешићевих стихова очигледно да су узвишени Ерос и божанство еротичности вечити покретачи свих виталних тачкова човековог усуда, и понаособ и колективно. Стога је и Новалис промишљао да су срце и љубав заправо тајна и кључ свега, света и живота. И снова, како пева сам песник. Али и свода безбрижности, удаљеног од данашњег недолучног животног тренутка („Погасиш светла / и све ствари *одједном су сређене* / свака на своме месту / онако како доликује / вечности *йи*” – песма „Погасиш светла”).

Песма „Седам секретара милости”, иронично-асоцијативног наслова, сликовита је времепловска представа човековог живота од самог почетка („Други те придржава док учиш да ходаш / и задржава двориште / да превремено не утекне из детињства”), па све до близине краја и смрти („Седми ти одузима све што су ти / претходно дали / мир и љубав и снове / лагано те припрема за заборав / за вечну ноћ за ћутање без граница”). У дослуху са промишљањима да љубав и њени плодови омогућавају човеку бесмртност је и песма „Децо моја”, која читава гласи: „Кроз очи / деце ваше деце *ваше деце* / гледаћу звезде / изблиза”.

Иначе, свет детињства, младости и амбијент породичног живота упечатљиви су белези најновије Пешићеве књиге. Кућа и сећања су једина могућа оаза у којој љубав господари. У којој траје живот и све оно вредно. У којој владају емоције. У којој нема језе, мржње, осаме, зависти и лицемерја.

Стога је и љубав упућена и према родитељима и другим актерима који чине кућу као човеков микрокосмос (А. Вукадиновић). И шири се

попут опијума. Кроз сва времена и кроз све просторе. И траје као бескрај и вечност који су, очито је, данас и овде угрожени, тврди песник Пешић.

Мотив смрти је непосредно присутан у неколико песама („Унапред”, „Miserere mei, deus”), као и у песми „Кад време на теби остари”: „и човек кад остари као стакло / буде прозор кроз који се види улица / клупица на крају улице и нико не седи”.

Данашња угроженост и таквих мотива као што су вечност и бескрај, као циља сваког појединца, нарочито уметника („и сад ми је чудно да пишем реч *вечности* / као да је изгубила тежину планете изгубила сјај планете” – песма „Пропуштен позив”; „не остаје ни камен на камен / кад помислиш да је бескрај опкољен / са свију страна” – песма „Дресирање снова”; „Овај свет нема наде за нову романтику // Океански осећај / Постројења закони слава ... То више не постоји / Само равнодушност / Океан више није бескрајан” – песма „Weltschmerz”) посебно су присутни у средишњем циклусу „Гетеове боје”, чији је наслов само на први поглед необичан и неочекиван. Наиме, песник Јохан Волфганг Гете, осим што је права парадигма вечности, у исто време је, мада то није довољно познато, објавио књигу *Теорија боја*, у којој су дата нека од првих сувислих објашњења шта су боје уствари. Иако се ослањао на Њутнова објашњења, Гете је, поред научног сагледавања оптичког спектра, посебну пажњу посветио испитивању феномена људске перцепције боје, из чега је, доцније, изникла савремена теорија боја, нарочито визуелног ефекта појединих комбинација боја. И данас важећа.

Именични део средишне синтагме (боје) нетом поменутог наслова у најновијој Пешићевој песничкој књизи указује на песникову посвећеност бојама (овом приликом доминирају плава, црвена и жута, што илуструју и наслови песама: „Шта припада плавој”, „Шта припада црвеној”, „Шта припада жутој”, „Песма у боји”), које су и у његовој претходној књизи имале посебан значењски и симболички значај. Наиме, сваки је циклус књиге *Варка* поседовао уводну песму коју је обележавало једно од колорних својстава („бео, риђ, вран, блед”), али је та боја-предводница семантички сликовито одређивала и читав тај циклус.

Још једна досадашња песникова склоност и доследност јесте то што изузетну пажњу поклања авангардности свог језика, не само у игриности и испитивању речи и стиха него и достижући неочекиване семантичке искораке.

Док је у књизи *Варка* песник Зоран Пешић Сигма фрагментисао речи и накнадно их делимично спајао, пре свега водећи рачуна о споју звучног и семантичког обележавања, као и њиховог асоцијативног укрштања, у књизи *Сродне душе* уочавамо игру речима, потпуно другог изгледа. Наиме, песник овом приликом не раздваја речи, већ их продужава њиховим завршецима, курзивом означеним. На пример, „склањао капуте *иће* / да утврдиш да сенка мирише на нафталин *лин*”; „остављам их да висе

над уклетим *ѿим* / као да ће тако незавршени *ни*"; „на капи главатог неосанка *санка*”.

Затим, присутне су бројне таутолошке фигуре, али сврсисходне значењској равни читаве књиге. Издвајају се алитерацијско-асонантне игре, затим репетиција, хомонимија, еквивокација, полиптотони, елипсе, ономатопеја („то што корачаш први *ѿрви* први / не значи да си власник пртине”; „што диже своје стене у сне у сене / сне *сене* сене *сене*”; „то *ни-шиѿа* шта је”; „она прва *ѿрава* прва”; „а јесам *јесам* јецам јесам”; „и каснимо каснимо *каснимо*”). Очигледно да се оваквим играма речима не могу постићи завидни семантички преокрети (што песнику и није циљ), већ је резултат таутолошких фигура наставак оног семантички битног у песми, и то наставак као одјек, као акценат, као оно сушто у стиху.

Ефектан, (благо) ироничан и игрив песнички дискурс који обележава читаву најновију песничку књигу *Сродне душе* Зорана Пешића Сигме очитује се и у песми од свега девет стихова „Хипотека”, која се бави вечним питањем вечности и нових друштвених „тековина” (кредит и потрошачки менталитет, на пример), што је још више и дубље потискују и поништавају, нажалост:

*Куѿили смо вечносѿи
на кредитѿи
хиѿоѿеку смо дали
наѿе *ѿусѿе* живоѿе
и вечносѿи је *ѿроѿла* за *ѿрен* ока
и осѿали смо без ичеѿа
само се ноћ *ширила* *ѿреко* *ѿланина*
и бесѿлаѿно нам нудила
ѿодсмех (цинизам) звезда.*

Александар Б. ЛАКОВИЋ

ПИШЕМ, ДАКЈЕ ПОСТОЈИМ!

Славољуб Марковић, *Побунио сам се живоѿом*, Културни центар Новог Сада, Нови Сад 2015

Романом *Побунио сам се живоѿом* Славољуб Марковић се уписује у опус најуспелије интелектуалистички усмерене прозе српске постмодерне, како формом романа као експериментом, тако и садржинско-мотивским аспектима приче. Херметично, богато интерпретацијским могућностима и отворено за читаоце, ово дело доиста функционише као